

lestwie Franków, lecz także ich teologiczne wyjaśnienie. Oprócz tłumaczenia najważniejszego i najobszerniejszego spośród pism wielkiego teologa liturgii przełomu VIII i IX wieku autorzy zamieścili w tym tomie także kilka listów Amalariusza i do Amalariusza, wśród nich list Amalariusza do cesarza Karola o skrutynium i chrzcie. Amalariusz przemawia od niedawna dzięki naszym autorom przekładu także po polsku.

Dla ewentualnego pogłębienia studium poświęconego Amalariuszowi autorzy podają najważniejszą bibliografię. Bardzo przydatny jest także indeks cytatów i referencji oraz indeks osobowy. Całość, jaką otrzymuje polski czytelnik, jest imponująca. Książka winna znaleźć się w rękach ludzi kultury, zwłaszcza nauczających liturgiki i sprawujących liturgię.

Ks. Augustyn Eckmann, Lublin – KUL

Amalariusz z Metz, *Dzieła*, Tom 2: *Porządek antyfonarza, Inne pisma o świętych obrzędach, Reguły życia duchownych i mniszek*, przekład zbiorowy z języka łacińskiego, redakcja ks. Tadeusz Gacia, przypisy i bibliografia ks. Jarosław Adamiak i Natalia Turkiewicz, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2017, ss. 465

Dzieła Amalariusza przełożył zespół translatorski przy Katedrze Filologii Łacińskiej Instytutu Filologii Klasycznej KUL:

Ks. Tadeusz Gacia: *Porządek antyfonarza; Wyjaśnienie Mszy w dwóch księgach*, ks. I-II;

Bogusława Frontczk: *Objaśnienie kanonu mszalnego*;

Ks. Tadeusz Gacia: *List do Opata Hilduina o terminach święceń i o suchych dniach*;

Ks. Adam Wilczyński: *Reguła życia duchownych*;

Agnieszka Strycharczuk: *Reguła życia mniszek*.

Książka jest dziełem czterech osób: trojga filologów i jednego teologa. Nad całością czuwał ks. dr hab. Tadeusz Gacia, który przejrzał przekład, poprawił i ujednotocił terminologię oraz styl. Tom 2 jest kontynuacją tomu 1 dzieł Amalariusza z Metz.

Trzy części książki, na które dzieli się tom 2, poprzedzają trzy wstępy. W pierwszej części książki zostało umieszczone dzieło *Porządek antyfonarza (De ordine antiphonarii)*. Jest ono kolejnym po *Świętych obrzędach Kościoła* ważnym świadectwem liturgii VIII i IX wieku. Przekład ten jest pierwszym tłumaczeniem na świecie księgi *De ordine antiphonarii* będącej komentarzem zaginionego antyfonarza autorstwa Amalariusza z Metz. W drugiej części książki zamieszczono przekład kilku mniejszych pism Amalariusza, w których autor omawia także kwestie ściśle liturgiczne: w dwóch księgach wyjaśnia Mszę Świętą, następnie daje objaśnienie kanonu rzymskiego. W tej części autorzy tomu 2 dzieł Amalariusza umieścili dwa listy Amalariusza do Hilduina opata: pierwszy na temat terminów święceń i suchych dni, drugi na temat terminów święceń. Trzecia część tomu 2 zawiera przekład dwóch dzieł, które zawierają odmienną tematykę od dotychczasowej, liturgicznej. Są to teksty, które zwyczajowo łączy się z osobą Amalariusza z Metz. W tłumaczeniu polskim autorzy przekładu pismom tym dali wspólny tytuł *Reguły życia duchownych i mniszek*. Na tekstem pracowało troje filologów i jeden teolog. Nad całością czuwał, przejrzał przekład, dokonał poprawek, ujednotocił terminologię i styl ks. dr hab. Tadeusz Gacia.

Bibliografia umieszczona na stronach 431-436 może służyć pogłębieniu i poszerzeniu studium liturgiki i liturgii oraz życia duchownych i mniszek w IX wieku. Nader korzystny wydaje się skorowidz cytatów i referencji (s. 439-449) oraz indeks osobowy (s. 451-455).

Należy wyrazić radość z wielkiego przedsięwzięcia autorów przekładu całości dzieł Amalariusza z Metz. Szczycimy się dziełami imponującymi mrówczą pracą tłumaczy. Będą one służyć polskiemu czytelnikowi. Amalariusz z Metz przemawia teraz do nas po polsku. Czytelnik przypomni sobie źródła chrześcijańskiej wiary i europejskiej kultury. Może sięgnie do tekstu oryginalnego. Europa wciąż opiera się (a przynajmniej powinna się opierać) na grecko-rzymskich i chrześcijańskich fundamentach. Autorzy naszych przekładów obcuja z kulturą łacińską, są wybrańcami spośród wielu filologów w cieniu Amalariusza z Metz, sięgają wprost do źródeł kultury łacińskiej, są pośrednikami w wymianie dóbr, stwarzając polskojęzyczną wersję Amalariusza z Metz. Polski przekład będzie służył mniej znającym język łaciński. *Laus et gratia illis debentur.*

Książka podobnie jak poprzednie została nagrodzona wyróżnieniem Feniks w kategorii „tłumacz” w 2018 roku.